

Sygn. akt: XIII Ga 83/18

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 22 września 2017 roku Sąd Rejonowy w Sieradzu w sprawie z powództwa A. B. - (...) w W. przeciwko (...) transportowe, handel obwoźny artykułami spożywczymi i przemysłowymi oraz rolnymi P. M. w C. o zapłatę kwoty 177,62 zł

1. utrzymał w mocy nakaz zapłaty wydany przez Sąd Rejonowy w Sieradzu w dniu 20 stycznia 2017 roku w sprawie sygn. akt V GNc 1317/16 w zakresie należności głównej wraz z odsetkami;
2. uchylił nakaz zapłaty wydany przez Sąd Rejonowy w Sieradzu w dniu 20 stycznia 2017 roku w sprawie sygn. akt V GNc 1317/16 w zakresie rozstrzygnięcia o kosztach procesu i zasądził od pozwanego (...) transportowe, handel obwoźny artykułami spożywczymi i przemysłowymi oraz rolnymi P. M. w C. na rzecz powoda A. B. - (...) w W. kwotę 167 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu.

Apelację od powyższego wyroku wniósł pozwany, zaskarżając go w całości.

Pozwany zarzucił zaskarżonemu wyrokowi naruszenie przepisów prawa materialnego, to jest:

1. art. 10 ust 1 i 2 ustawy z dnia 8 marca 2013 roku o terminach zapłaty w transakcjach handlowych poprzez jego błędną interpretację i przyjęcie, iż kwota 40,00 euro należna jest powodowi;
2. art. 5 k.c. poprzez jego niezastosowanie i nieprzyjęcie, iż strona powodowa nadużywa prawa podmiotowego.

W konkluzji apelacji pozwany wniósł o:

- zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uchylenie nakazu zapłaty z dnia 20 stycznia 2017 roku sygn. akt V GNc 1317/17 i oddalenie powództwa w całości;

- zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu za obie instancje

alternatywnie

- o uchylenie zaskarżonego wyroku.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Przedmiotowa sprawa podlega rozpoznaniu w postępowaniu uproszczonym uregulowanym w art. 505¹ k.p.c. - art. 505¹⁴ k.p.c.

W postępowaniu uproszczonym apelację można oprzeć na dwóch wskazanych w przepisie art. 505⁹ § 1¹ k.p.c. podstawach: naruszeniu prawa materialnego przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie oraz naruszeniu przepisów postępowania, jeżeli mogło ono mieć wpływ na wynik sprawy.

W postępowaniu uproszczonym, jeżeli sąd drugiej instancji nie przeprowadził postępowania dowodowego, uzasadnienie wyroku powinno zawierać jedynie wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa (art. 505¹³ § 2 k.p.c.).

Apelacja pozwanego zasługuje na uwzględnienie.

Zasadny okazał się podniesiony w apelacji zarzut naruszenia prawa materialnego w postaci przepisu art. 5 k.c.

W rozpoznawanej sprawie zastosowanie mają przepisy ustawy z dnia 8 marca 2013 r. o terminach zapłaty w transakcjach handlowych (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 684 ze zm.) w brzmieniu przed zmianami wprowadzonymi ustawą z dnia 9 października 2015 r. o zmianie ustawy o terminach zapłaty w transakcjach handlowych, ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2015 r. poz. 1830, art. 55 ust.1, dalej u.t.z.).

Zgodnie z art. 10 wyżej wymienionej ustawy wierzycielowi, od dnia nabycia uprawnienia do odsetek, o którym mowa w art. 7 ust. 1 lub art. 8 ust. 1, bez wezwania, przysługuje od dłużnika z tytułu rekompensaty za koszty odzyskiwania należności równowartość kwoty 40 euro przeliczonych na złote według średniego kursu euro ogłoszonego przez Narodowy Bank Polski ostatniego dnia roboczego miesiąca poprzedzającego miesiąc, w którym świadczenie pieniężne stało się wymagalne (ust. 1). W przypadku, gdy koszty odzyskiwania należności poniesione z tytułu opóźnień w zapłacie w transakcji handlowej przekroczą kwotę, o której mowa w ust.1, wierzycielowi przysługuje zwrot tych kosztów, w tym kosztów postępowania sądowego, pomniejszych o tę kwotę (ust.2).

Poddając analizie wskazane przepisy warto odwołać się do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 11.12.2015 r. sygn. akt III CZP 94/15, której argumentację w całości podziela Sąd Okręgowy, a zgodnie z którą przewidziane w art. 10 u.t.z. uprawnienie wierzyciela jest oderwane od spełnienia przez niego dodatkowych warunków poza tym, że spełnił on swoje świadczenie oraz nabył prawo do żądania odsetek. Jest to uprawnienie, które nie zależy od tego, czy wierzyciel poniósł w konkretnej sytuacji jakikolwiek uszczerbek związany ze spełnieniem przez dłużnika jego świadczenia z opóźnieniem. Sąd Najwyższy stanął na stanowisku, że chodzi o rekompensatę, rozumianą nie jako wyrównanie konkretnego uszczerbku, który wierzyciel musi wykazać, ale jako zryczałtowaną rekompensatę za koszty, które musi on ponieść w związku z odzyskiwaniem należności. Ponadto w art. 10 ust. 2 u.t.z. przewiduje się, że jeżeli wierzyciel poniesie wyższe koszty odzyskiwania należności, przysługuje mu w uzasadnionej wysokości, zwrot tej nadwyżki. Przy czym przez uzasadnioną wysokość należy rozumieć różnicę pomiędzy całkowitym kosztem jaki wierzyciel poniósł w związku z odzyskiwaniem należności, a kwotą stanowiącą równowartość 40 euro. Dalej Sąd Najwyższy wskazał, że możliwości wyłączenia lub ograniczenia uprawnienia wierzyciela do uzyskania równowartości 40 euro przewidzianego w art. 10 ust. 1 u.t.z. nie sposób doszukiwać się także w celu dla którego zostało ono ustanowione. Celem tym nie jest rekompensata wierzycielowi kosztów, jakie poniósł on w związku z dochodzeniem należności odnoszących się do konkretnej transakcji, lecz skłonienie dłużnika do zapłaty w terminach określonych w ustawie oraz stanowiącej podstawę jej wprowadzenia do prawa polskiego, Dyrektywie 2011/7/UE. Skoro zaś celem tej Dyrektywy jest zwalczanie opóźnień w płatnościach w transakcjach handlowych, to uprawnienie do żądania od dłużnika zryczałtowanego zwrotu kosztów odzyskiwania należności, należy postrzegać jako jeden ze środków służących realizacji tego celu.

Podzielając pogląd wyrażony w powyższym orzeczeniu, uznać należy równocześnie dopuszczalność stosowania w sprawie o zapłatę kwoty 40 euro przepisu art. 5 k.c. Skoro kwota 40 euro miała być z założenia ustawodawcy rekompensatą kosztów dochodzenia należności, oderwaną od okoliczności wystąpienia tych kosztów i przekształconą w ryczałtowej wysokości sankcję za opóźnienie w zapłacie za transakcję handlową, odrywaną również od określonych w ustawie terminów zapłaty i związaną z terminami wynikającymi z umowy stron, to taki sposób przyznawania rekompensaty może stać się w określonych warunkach sprzeczny z zasadami współżycia społecznego.

Na kanwie sprawy niniejszej prawo żądania rekompensaty ukształtowane w sposób opisany powyżej, wykorzystywane jest do dochodzenia rekompensaty od dłużnika, z którym umówiony został termin zapłaty 60 dni (a więc nie dłuższy niż wynikający z ustawy), termin ten został przez dłużnika przedłużony o 3 dni, przy czym podkreślić należy, że przez dwa spośród tych dni nie są realizowane przelewy zwykłe E. (termin zapłaty upłynął w piątek, a wpłata została dokonana w poniedziałek), a nadto nie wystąpiły po stronie wierzyciela żadne koszty dochodzenia należności. Kwota główna została bowiem zapłacona dobrowolnie. Powód nie wykazał również, aby podjął jakiegokolwiek kroki w celu dochodzenia należności.

W ocenie Sądu Okręgowego rygorystyczne stosowanie w tym przypadku przepisu art. 10 ustawy o terminach zapłaty byłoby jego nadużyciem nie uzasadnionym okolicznościami sprawy i pozostającym nie do pogodzenia z zasadą proporcjonalności.

Przypomnieć należy, że zasady współzycia społecznego rozumiane jako powszechnie akceptowane w społeczeństwie reguły uczciwego, rzetelnego, lojalnego postępowania, zasady słuszności, dobrych obyczajów, etycznego zachowania wobec drugiego człowieka, umożliwiają dostosowanie ogólnych norm prawa do konkretnego stanu faktycznego przy uwzględnieniu systemu ocen lub zasad postępowania o charakterze pozaprawnym.

Art. 5 k.c. może być stosowany wyjątkowo, tylko w takich sytuacjach, gdy wykorzystywanie uprawnień wynikających z przepisów prawa prowadziłyby do skutków nie dających się zaakceptować ze względu na przyjęte zasady współzycia społecznego. W ocenie Sądu Okręgowego sankcja, jaką stanowi rekompensata z art. 10 ustawy o terminach zapłaty, oderwana od faktycznego poniesienia kosztów dochodzenia roszczenia jest w rozpoznawanej sprawie nieproporcjonalna do dolegliwości w sytuacji, w jakiej znalazł się powód. Jej rozmiar w sposób rażący przewyższa też negatywny wpływ niesubordynacji pozwanego w terminowość płatności w transakcjach handlowych.

Nadto wskazania wymaga, że wykorzystywanie prawa do rekompensaty w sposób wynikający z zaskarżonego orzeczenia Sądu Rejonowego prowadzi po pierwsze do pozyskania korzyści finansowych przez powoda, które nie znajdują uzasadnienia, a po drugie do nieproporcjonalnego względem zawinienia finansowego obciążenia pozwanego.

Reasumując w realiach sprawy niniejszej zaskarżone orzeczenie Sądu Rejonowego, pomimo oparcia go na treści art. 10 ustawy o terminach zapłaty, nie zasługiwało na ochronę wobec rażącej dysproporcji tej sankcji.

Wobec powyższego na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmiany Sąd Okręgowy zmienił zaskarżony wyrok, przy czym dla przejrzystości nadał temu wyrokowi nowe brzmienie. W zakresie rozstrzygnięcia objętego punktem 1. zmiana ta polegała na uchyleniu nakazu zapłaty wydanego przez Sąd Rejonowy w Sieradzu w dniu 20 stycznia 2017 roku w sprawie sygn. akt V GNc 1317/16 w całości i oddaleniu powództwa. Konsekwencją zmiany wyroku w punkcie 1. była również jego zmiana w zakresie rozstrzygnięcia o kosztach postępowania przed sądem pierwszej instancji. Od powoda jako przegrywającego zasądzono na rzecz P. M. kwotę 137,00 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. zasądzając od A. B. na rzecz P. M. kwotę 150,00 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego - opłaty od apelacji (30 zł) oraz zwrotu kosztów zastępstwa procesowego wynagrodzenia pełnomocnika będącego radcą prawnym (120 zł) zgodnie z § 2 pkt 1 w związku z § 10 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j., Dz. U. z 2018 roku, poz. 265)